

***KONTRABANDOS KONTROLĖS IR
PREVENCIJOS PROBLEMOS
LIETUVOJE***

TEISĖS INSTITUTAS

VILNIUS 2001

AUTORIAI:

Jolita Malinauskaitė

Gintautas Šulija

Vytautas Šulija

RECENZENTAI:

Dr. doc. Armanas Abramavičius

Jonas Misiūnas

Aidenas Karpus

dr. doc. Vytautas Kindurys

TURINYS

IVADAS

1. KONTRABANDOS KONTROLĖS IR PREVENCIJOS LIETUVOJE ISTORINĖ APŽVALGA

- 1.1. KONTRABANDA LIETUVOS DIDŽIOJOJE KUNIGAİKŠTYSTĖJE
- 1.2. KONTRABANDOS TEISINIAI ASPEKTAI LIETUVOJE 1795–1915 METAIS
- 1.3. KONTRABANDOS REGLAMENTAVIMAS LIETUVOS TEISINĖJE SISTEMOJE 1919–1940 METAIS
- 1.4. KONTRABANDOS REGLAMENTAVIMAS OKUPUOTOJE LIETUVOJE 1941–1990 METAIS

2. KONTRABANDOS PAPLITIMO IR PREVENCIJOS ASPEKTAI LIETUVOJE 1990– 2000 METAIS

- 2.1. KONTRABANDOS BŪKLĖ, DINAMIKA, PRIEŽASTYS IR PASEKMĖS
- 2.2. KONTRABANDOS GABENIMO BŪDAI PER LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS SIENĄ

3. ATSKIRŲ KONTRABANDINIŲ PREKIŲ RŪŠIŲ GABENIMO IR UŽKARDYMO YPATUMAI

- 3.1. ALKOHOLINIŲ GĖRIMŲ KONTRABANDA
- 3.2. TABAKO GAMINIŲ KONTRABANDA.
- 3.3. CUKRAUS KONTRABANDA
- 3.4. NARKOTINIŲ MEDŽIAGŲ KONTRABANDA
- 3.5. NAFTOS PRODUKTŲ KONTRABANDA

4. KONTRABANDOS UŽKARDYMAS ATSKIRUOSE VALSTYBĖS SIENOS TERITORIJOS Ruožuose

- 4.1. KONTRABANDOS UŽKARDYMAS PRIE SIENOS SU RUSIJOS FEDERACIJOS KALININGRADO SRITIMI
- 4.2. KONTRABANDOS UŽKARDYMAS PRIE VALSTYBINĖS SIENOS SU BALTARUSIJOS RESPUBLIKA
- 4.3. KONTRABANDOS UŽKARDYMAS PRIE VALSTYBINĖS SIENOS SU LATVIJA
- 4.4. KONTRABANDOS UŽKARDYMAS PASIENYJE SU LENKIJOS RESPUBLIKA
- 4.5. KONTRABANDOS UŽKARDYMAS KLAIPĖDOS JŪRŲ UOSTE
- 4.6. KONTRABANDOS GABENIMO GELEŽINKELIO TRANSPORTU UŽKARDYMAS

5. TEORINĖS IR PRAKTINĖS TEISINĖS ATSAKOMYBĖS TAIKymo UŽ KONTRABANDĄ PROBLEMOS

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

ŠALTINIAI

1. TEISĖS NORMINIAI AKTAI
2. SPECIALIOJI LITERATŪRA

PRIEDAI

1. KONTRABANDOS BAUDŽIAMŲJŲ BYLŲ TYRIMO REZULTATAI
2. KONTRABANDOS ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TYRIMO REZULTATAI
3. BESIMOKANČIO JAUNIMO NUOMONĖS APIE KONTRABANDĄ TYRIMO REZULTATAI

SUMMARY

Tyrimo rezultatų santrauka

Kontrabandos kontrolė ir prevencija laikytina viena iš aktualiausių valstybės sprendimų teisės saugos problemų. Kontrabandos nusikaltimais padaroma esminė žala šalies ekonomikai, finansų sistemai ir pagaliau – visų žmonių gerovei.

Atsižvelgdama į problemos svarbą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2001–2004 metų veiklos programoje kelia uždavinį suformuoti darnią ir veiksmingą kovos su korupcija, kontrabanda ir organizuotu nusikalstamumu sistemą (“XI skyrius. Teisės sauga ir teisėtvara”), kad kiekviena institucija turėtų savo aiškias funkcijas, kompetencijos ribas ir atsakomybę ir kad šių institucijų veikla būtų koordinuojama. Apie strategiją prieš kontrabandą sakoma ir kituose Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos skyriuose: “III skyriuje. Informacinė ir žinių visuomenės plėtra”, “VII skyriuje. Ūkio politika” ir “XIII skyriuje. Nacionalinis saugumas ir krašto apsauga”.

Svarbus vaidmuo sprendžiant šią problemą tenka ir mokslo, ypač kriminologijos tyrimams.

Todėl Teisės institute, bendradarbiaujant su Respublikos teisės saugos institucijomis jau nuo 1996 metų buvo atliekamas kompleksinis tyrimas, kurio paskirtis - visapusiškai išnagrinėti ir įvertinti kontrabandos būklę, dinamiką, priežastis, pasekmes, jų prevencijos galimybes ir teisinės atsakomybės taikymo pagrindus. Tyrimui buvo naudojami ne tik statistiniai, bet taip pat konkrečių bylų (baudžiamųjų ir administracinių) anketavimo duomenys, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, apygardų bei kitų teismų praktikos apibendrinimai, įvairių teisės saugos institucijų informacija, Lietuvos ir užsienio valstybių teisės aktų ir jų taikymo praktikos sisteminės analizės rezultatai, atrankinių sociologinių tyrimų medžiaga ir kt. Remiantis tyrimo rezultatais darbe įvairiais aspektais nagrinėjama kontrabandos kriminologinė charakteristika, atskleidžiamos naujos kontrolės ir prevencijos galimybės, analizuojamos teisinės atsakomybės taikymo problemos. Darbas pradedamas trumpa kontrabandos Lietuvoje istorine apžvalga. Toliau išsamiai apibūdinama kontrabandos būklė, struktūra, dinamika, priežastys ir pasekmės (duomenys palyginami su kitų Baltijos valstybių duomenimis 1990–2000 m.). Pagrindinis dėmesys darbe skiriamas labiausiai paplitusių kontrabandos rūšių, kaip alkoholinių gėrimų, tabako gaminių, cukraus, narkotinių medžiagų, naftos bei kitų produktų, neteisėto gabenimo priežastims bei ypatumams atskleisti. Nagrinėjami kontrabandos gabenimo aspektai atskiruose valstybės teritorijos ruožuose, Klaipėdos jūrų uoste bei geležinkeluose. Išdėstomos dažniausiai pasitaikančios praktinės problemos, išskylančios taikant administracinę ir baudžiamąją atsakomybę už kontrabandą. Remiantis atliktų tyrimų rezultatais, pateikiamos išvados ir pasiūlymai dėl kontrabandos kontrolės ir prevencijos priemonių taikymo ir teisinio reguliavimo tobulinimo.

Tyrimas parodė, jog kontrabandos kontrolės ir prevencijos problemoms spręsti reikalingas naujas – sisteminis požiūris ir visas kompleksas kriminologinių, socialinių, ekonominių, teisinių ir kitų priemonių.

*Tyrimo rezultatų pagrindu yra paruošta medžiaga leidiniui **“Kontrabandos kontrolės ir prevencijos problemos Lietuvoje”** (autoriai Jolita Malinauskaitė - Teisės instituto Kriminologinių tyrimų skyriaus asistentė, Gintautas Šulija - Teisės instituto Kriminologinių tyrimų skyriaus specialistas, Vytautas Šulija - Lietuvos teisės universiteto Administracinės teisės katedros doktorantas; darbo recenzentai: dr. doc. Armanas Abramavičius - Vilniaus universiteto Teisės fakulteto prodekanas, Jonas Misiūnas - Teisės instituto Informacinio - metodinio skyriaus vedėjas, Aidenas Karpus - Muitinės departamento prie LR finansų ministerijos direktoriaus pavaduotojas, dr. doc. Vytautas Kinduryš - Vilniaus universiteto Ekonomikos fakulteto prodekanas).*

Gavus finansavimą (ieškoma rėmėjų) ir išleidus knygą ji būtų skiriama valstybės teisės saugos institucijų darbuotojams, muitinės pareigūnams ir kitiems specialistams. Ji galėtų būti naudinga ir mokslo darbuotojams, nagrinėjantiems šias problemas, taip pat studentams, plačiai visuomenei.

1. Kontrabandos paplitimo ir prevencijos aspektai Lietuvoje 1990–2000 m.

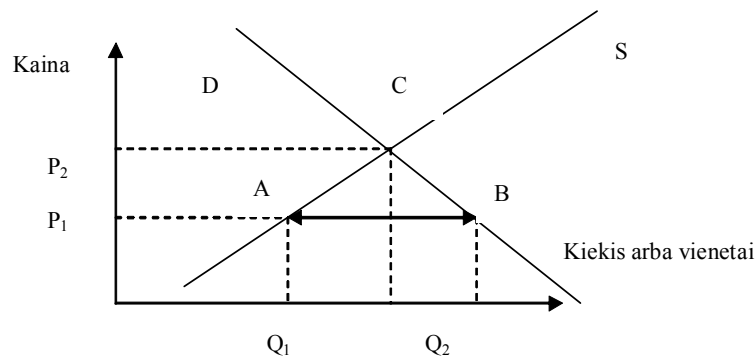
Iš tirtų 284 kontrabandos baudžiamųjų bylų, išnagrinėtų Lietuvos Aukščiausiojo teisme ir Lietuvos Respublikos apygardos teismuose 1990–2000 m. ir iš 1524 kontrabandos administracinių teisės pažeidimų bylų, išnagrinėtų Lietuvos teritorinėse muitinėse 1990–2000 m., taip pat statistinės, ekonominės ir kitos kriminologinės tyrimo duomenų analizės nustatyta: **1)** vidutiniškai per metus 1990–2000 m. buvo užregistruojama 108,27 kontrabandos nusikaltimo, daugiausia užregistruota 1995 ir 1996 m. (230 ir 225). Tokį aukštą užregistruotų kontrabandos nusikaltimų skaičių nulėmė ne tik nusikalstamumo didėjimas, bet ir aktyvūs teisės saugos institucijų veiksmai, baudžiamųjų įstatymų pasikeitimai; **2)** dažniausiai per valstybės sieną buvo gabenamos masinio naudojimo vertybės (pvz. maisto produktai, spiritas, tabakas ir jo gaminiai, alkoholis, tekstilė ir jos gaminiai, kt. Masinio naudojimo vertybės (prekės) sudaro 52 proc. nuo bendro tirtų kontrabandos dalykų skaičiaus. Antroje vietoje (26 proc.) yra ypatingos paskirties ir apskaitos vertybės ir t.t.; **3)** kontrabanda dažniausiai buvo gabenama (59 proc.) ne per muitinės ar muitinių postus; **4)** kontrabandą sulaikė (išaiškino): pasienio policija (37,9 proc.), muitinės darbuotojai (33,7 proc.), ekonominė policija (21,1 proc.), kelių policija (5,6 proc.) ir t. t.; **5)** dažniausiai kontrabanda gabenama per Lietuvos - Baltarusijos valstybės sieną; **6)** labiausiai paplitęs kontrabandos gabenimo būdas yra daiktų paslėpimas vietose, apsunkinančiose jų aptikimą (38 proc. iš tirtų bylų). Toliau kontrabandos gabenimo būdai pasiskirsto taip: a) kitaip išvengiant muitinės kontrolės, b) naudojami suklastoti dokumentai, c) pagal tranzitinius dokumentus įvežamos prekės neišvežamos iš Lietuvos Respublikos, d) pateikiami vieni dokumentai, bet vežamos kitos prekės; **7)**

kontrabandą gabenusių asmenų santykis su transporto priemone buvo: 43,6 proc. nuo bendro skaičiaus sudaro, kai transporto priemonės savininkas - kontrabandos gabentojas; 24,6 proc. - kontrabandą gabeno maršrutine transporto priemone; 11,1 proc. - transporto priemone naudojosi pagal įgaliojimą ir t. t.; **8)** Kontrabandos baudžiamosiose bylose buvo nuteisti pareigūnai už Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso straipsniuose numatytų nusikaltimų padarymą: 7 pareigūnai - už kyšio priėmimą; 7 - už papirkimą; 30 - už piktnaudžiavimą tarnyba; 4 - už tarnybos įgaliojimų viršijimą; 28 - už tarnybos pareigų neatlikimą ir 4 - už tarnybinį suklastojimą; **9)** kontrabandą dažniausiai gabeno: vyrai (94 proc.); 30-39 metų (46,4 proc.); vidurinio išsilavinimo (51,1 proc.); neteisti (90 proc.); **10)** Lietuvos Respublikos teismai už kontrabandos nusikaltimus skyrė: a) kaip pagrindinę bausmę: baudą (66,5 proc.); laisvės atėmimą (33 proc.) ir pataisos darbus be laisvės atėmimo (0,5 proc.) ir b) kaip papildomą bausmę - dažniausiai - turto konfiskavimą; **11)** apklausus 995 Lietuvos vidurinių mokyklų vyresniųjų klasių moksleivius, beveik pusė (49 proc.) jų atsakė, kad užsiimtų kontrabanda, jei nebūtų kitos išeities. Moksleiviai mano, jog norint šalinti kontrabandos priežastis reikia: a) gerinti gyvenimo sąlygas, suteikti žmonėms darbą (34 proc.); b) gerinti muitinės darbą, užkirsti kelią korupcijai (23 proc.); c) griežtinti įstatymus, didinti baudas (9 proc.); d) griežtinti įstatymus, didinti baudas (4 proc.). Neatsakė - 24 proc.

2. Kontrabandos priežastys.

1) Rinkos pusiausvyros nebuvimas. Tokia situacija susiklostydavo planinio reguliavimo ekonomikos šalyse, kai prekės gamintojai ir pardavėjai negalėjo patenkinti prekių paklausos, todėl, kad nustatyta prekės kaina būdavo per žema ir neatitiko rinkos pusiausvyros kainos. Kitaip tariant, prekės kaina yra tokia, kad prekių kiekis, kurį pardavėjas nori parduoti, nėra pakankamas ir toks, kurį nori įsigyti pirkėjai. Tokią situaciją rinkoje atspindi anglų ekonomisto Alfredo Maršalo kryžiaus modelis. Šiame modelyje pasiūlos ir paklausos kreivės parodo prekių pirkėjų ir pardavėjų ekonominę elgesį.

A paveikslas. Pasiūlos ir paklausos įtaka prekių kainai ir kiekiui (planinio reguliavimo sąlygomis)

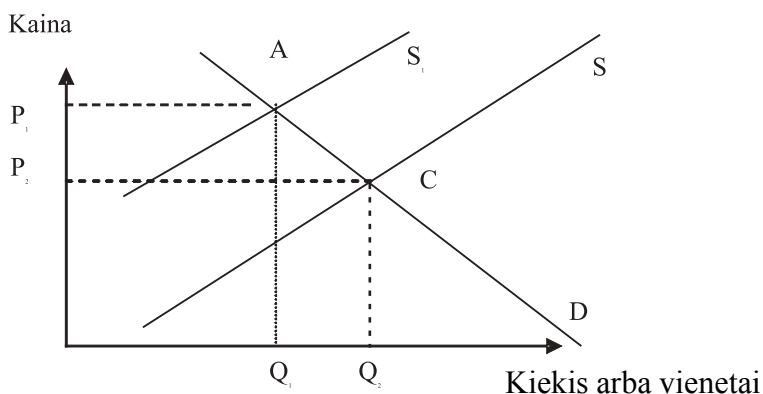
Čia: Q – parduodamų prekių kiekis (vnt.)

P – parduodamų prekių kaina (Lt)

S – prekių pasiūla – prekių kiekio, kurį pardavėjas arba gamintojas gali ir nori parduoti, ryšys su kaina, už kurią prekę parduodama.

D – prekių paklausa – prekių kiekio, kurį pirkėjas gali ir nori pirkti, ryšys su kaina, už kurią prekę parduodama.

Šiame grafike pavaizduota situacija, kai pasiūla dėl nepakankamai įvertintos prekės pinigine išraiška negali iki galo patenkinti pirkėjų poreikio. Šiuo atveju nustatyta prekės kaina P_1 , ir gamintojas, atsižvelgdamas į tokią prekės kainą, gali pasiūlyti prekių tik Q_1 (grafiko taškas A), tuo tarpu šią kainą atitinka pirkėjų poreikis Q_3 (taškas B). Nepatenkinta paklausa patenkinama nelegaliai importuota produkcija. Rinkos pusiausvyros taškas yra C, kuriame prekių kiekis, kurį pirkėjas gali ir nori nupirkti, sutampa su prekių kiekiu, kurį pardavėjas gali ir nori parduoti už abi šalis tenkinančią kainą. Tuomet kontrabandinių prekių kiekis yra skirtumas tarp Q_2 ir Q_1 .

B paveikslas. Pasiūlos ir paklausos įtaka prekių kainai ir kiekiui (rinkos ekonomikos sąlygomis)

Čia S_1 pasiūlos kreivė pasislinkusi į kairę dėl padidėjusio akcizo mokesčio.

Rinkos ekonomikos sąlygomis įstatymų leidėjas taip pat daro įtaka prekių kainoms per mokesčių politika. Mūsų tiriamu atveju akcizo mokestis pakelia prekės kainą. Tokiu būdu prekės kaina būna didesnė nei pusiausvyros kaina. Šiuo atveju taip pat susidaro nepatenkinta paklausa, kuri gali būti tenkinama kontrabandinėmis prekėmis.

2) strateginės politikos nebuvimas. Neretai pereinamojo tipo ekonomikos šalyse pasigendama aiškios ūkio vystymo strategijos, dažnai sprendimai priimami spontaniškai, todėl gali susidaryti nepatenkinta atskirų prekių paklausa. Tuo tarpu tarptautinės prekybos politika ne visada leidžia iš karto šią paklausą patenkinti legaliu importu. Tai sukuria sąlygas kontrabandinėi veiklai; **3) darbo rinkos nesuderinamumas.** Kontrabandos kaip ir daugelio kitų nusikaltimų motyvacija yra savanaudiškumas – siekis turėti turtingesnės naudos sau ar kitų asmenų atžvilgiu. Tačiau šių motyvų specifika pasireiškia tuo, kad kai kurie teisės pažeidėjai šiuos nusikaltimus daro dėl skurdo, nes neturi minimalių gyvenimo sąlygų. Štai atskirų tyrimų duomenimis Lietuvoje skursta apie 16 proc. visų gyventojų. Apskritai darbo rinkoje beveik visada pasiūla viršija paklausą, todėl dalis asmenų negalėdami įsidarbinti bando palaikyti savo pajamų lygį kitomis priemonėmis.

Štai Lietuvos darbo biržos duomenimis nedarbo lygis lapkričio 1 d. buvo 12,2 proc. Ypač didelis nedarbo lygis užfiksuotas Lazdijuose, Šalčininkuose ir apskritai Lietuvos pasienio rajonuose.

Žinoma, darbo rinka skirstytina pagal atskirus segmentus, ir ši problema labiau būdinga žemesnės kvalifikacijos darbuotojams;

4) dažnas kovos su kontrabanda funkcijų perdavinėjimas iš vienos institucijos į kitą. 1991 m. gruodžio 10 d. pakeitus BPK 134 straipsnį, daryti kvotą kontrabandos byloje buvo įgalinta ir muitinė. Tačiau 1997 m. gegužės 22 d. priėmus Operatyvinės veiklos įstatymo pakeitimus, kontrabandos nusikaltimų išaiškinimas buvo pavestas Vidaus reikalų ministerijai. Ir nors tuo metu galiojusio Muitinės kodekso 12 straipsnyje buvo numatyta, kad esant kontrabandos požymių Muitinės departamentas turi pradėti baudžiamąjį persekiojimą ir atlikti kvotą, tačiau muitinėse buvo panaikintos operatyvinės tarnybos bei Kovos su kontrabanda ir žinybinės kontrolės skyriai. Tuo tarpu Policijos departamente prie Vidaus reikalų ministerijos buvo įkurta Organizuoto nusikalstamumo tyrimų tarnybos Kontrabandos, neplatinamų ir narkotinių medžiagų kontrolės valdyba, kuriai buvo pavesta tirti kontrabandos nusikaltimus. 1999 m. gegužės 5 d. pakeitus Operatyvinės veiklos įstatymą operatyvinės veiklos subjekto teisės buvo grąžintos ir muitinių tarnyboms. Vėliau 2000 m. liepos 20 d. buvo patvirtintas kovos su kontrabanda funkcijų perdavimo iš Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Muitinės departamentui įgyvendinimo planas. Todėl akivaizdu, kad strateginio plano, kuri institucija turi organizuoti kontrabandos nusikaltimų užkardymą, nebuvo. **5) nepakankamas muitinės ir pasienio policijos, kitų pasienyje dirbančių institucijų techninis aprūpinimas** (trūksta svarstyklių, vaizdo kamerų ir t. t.); **6) neoperatyvi muitinio tranzito procedūrų kontrolė.** Kai kurie muitinės ir pasienio policijos pareigūnai aplaidžiai atlieka pareigas, o dažnai net nusikalsta. Reikia pripažinti, kad toks apibendrinamojo pobūdžio teiginys iš dalies diskredituoja teisėsaugos institucijas ir turi būti pagrįstas. Pavyzdžiui, STT 2000 m. nustatė 8 muitinės ir 2 pasienio policijos pareigūnus, įtariamus kontrabandos nusikaltimų padarymu. Taip pat Lietuvos gyventojų nuomonė dėl įvairių institucijų korumpuotumo yra tokia: 47 proc. Lietuvos gyventojų mano, kad muitinė yra labai korumpuota, 39 proc. – kad ji korumpuota, teismai atitinkamai – 27 proc. ir 48 proc., policija – 26 proc. ir 49 proc., prokuratūra – 23 proc. ir 47 proc. ir t. t.; **7) spragos teisės norminiuose aktuose.** Pavyzdžiui, įvairiai nustatinėjama kontrabandos dalyko vertė: vienos byloje pagal daiktų (prekių) muitinę vertę, kitose – pagal rinkos kainas ir pan.; vienais atvejais apsiribojama įvairiausių firmų pažymomis apie tos ar kitos prekės kainą, kitais – tardymo institucijos skiria prekinės ekspertizės. Pastebėtina, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senatas dar 1997 m. sausio 16 d. nutarime Nr. 1 “Dėl teismų praktikos kontrabandos byloje” apibendrina kontrabandos baudžiamąsias bylas ir konstatavo, kad, nustatant kontrabandinių prekių vertę, vienodos praktikos nėra, taip pat nėra ir atitinkamų normatyvinių aktų, reguliuojančių šią tvarką; **8) nepakankama prekybos įmonių, kitų ūkio subjektų finansinės veiklos kontrolė.** Tai sudaro sąlygas realizuoti kontrabandinės prekės vidaus rinkoje, neišvežti eksportui skirtų prekių gamintojams. Be to, jei prekės, suklastojus dokumentus, neišvežamos iš šalies, atskirais atvejais atsiranda

galimybė atsiimti pirkimo pridėtinės vertės mokesčių (toliau – PVM) iš valstybės biudžeto.

3. Kontrabandos pasekmės

Pagrindinės kontrabandos neigiamos pasekmės yra šios: **1) santykinai mažėja biudžeto pajamos.** Įvežant prekes ir jas nelegaliai parduodant nemokami muitai, akcizų, pridėtinės vertės bei kiti mokesčiai. Iš dalies ir dėl to valstybė susiduria su išdo sunkumais, susijusiais su mokesčių didinimu, paskolomis ir pan. Tuo tarpu priemonės, kurioms skiriami papildomi lėšos kontrabandai užkardyti, bandant pašalinti pasekmes, o ne priežastis, ne visada būna rezultatyvios; **2) prarandama tiksli informacija apie realų užimtumą, gyventojų pajamas ir prekių srautus, kainas ir t.t.** Šalyje realus užimtumas gali būti didesnis, nei tai matyti iš oficialių duomenų, o gyventojų realios pajamos didesnės, nei oficialiai deklaruojama. Valstybė bandydama užtikrinti visiems asmenims paramos priemonės turėtų būti taikomos. Todėl valstybė negali optimaliai panaudoti piniginių resursų socialinėms reikmėms spręsti. Taip pat sudėtinga nustatyti tikslų infliacijos lygį. Skaičiuodami prekių kainų indeksus, galime atsižvelgti tik į oficialiai parduodamų prekių kainas. Tačiau kontrabandinių prekių kaina būna žemesnė (išskyrus šalis, kurioms būdingos deficitinių prekių rinkos), todėl galima gauti klaidingą rezultatą skaičiuojant infliaciją ir vėliau gali būti taikomos neadekvačios pinigų politikos priemonės. Be to, dėl netikslios informacijos sunku prognozuoti bei kontroliuoti realaus prekių judėjimo, atskirų prekių vartojimo, įtakos vietinių prekių ar jų substitutų gamintojams procesus; **3) dėl tikslios informacijos stokos iš dalies prarandama galimybė realiai kontroliuoti ekonominius procesus.** Tiksliai neįvertinus bendrojo vidaus produkto pokyčių, gali būti priimami klaidingi sprendimai, bandant paskatinti ekonomikos judėjimą iš recesinio tarpsnio; **4) didėjant kontrabandos mastams iš dalies mažėja ir pasitikėjimas valdžios institucijomis, ir tai gali skatinti ir kitus asmenis užsiimti nelegalia veikla; 5) kontrabandinių prekių įvežimas iškreipia konkurencijos sąlygas.** Legalia veikla užsiimantys ūkio subjektai negali konkuruoti su kontrabandinėmis prekėmis, kadangi šios yra neapmokestinamos ir todėl pigesnės. Be to, neretai jos būna prastesnės kokybės. Legaliai gaminamų prekių paklausa sumažėja, o nelegaliai įvežamų ir realizuojamų prekių sąskaita. Dėl to didėja legaliai gaminamų prekių vieneto fiksuoti kaštai ir jos dar labiau pabrangsta. Be to, tokie ūkio subjektai susiduria su dar viena problema. Dažnai net ir konfiskuotos kontrabandinės prekės vis tiek būna realizuojamos vidaus rinkoje, tik jas realizuoja ne asmuo, nelegaliai įvežęs prekes, o valstybės institucijos, pavyzdžiui, neatlygintinai perduodamos socialiai remtiniams asmenims. Tačiau vietinio gamintojo produktų rinka vis tiek sumažėja. Todėl neteisėtu būdu įvežtų prekių bet kokia realizacija vertintina kritiškai.

4. Teorinės ir praktinės atsakomybės taikymo už kontrabandą problemos

1) viena iš efektyvios kontrabandos kontrolės krypčių laikytina ir teisės aktų, numatančių atsakomybę už šį teisės pažeidimą, tobulinimas. Tiek BK, tiek ir ATPK turi būti numatoma atskira kontrabandos teisės pažeidimo sudėtis, nes traukiant atsakomybėn asmenis, neteisėtai gabenusius daiktus per valstybės sieną, tik kaip už atitinkamus muitų ar mokesčių įstatymų pažeidimus, nevisiškai atsispindėtų teisinės vertybės, kurioms daroma žala. Gabenant daiktus kontrabanda pažeidžiama ne tik nustatyta prekių gabenimo tvarka, bet ir sąžiningo ūkininkavimo bei konkurencijos principai, žala daroma ir privataus sektoriaus darbuotojams; **2)** atsižvelgiant į tai, kad suklastoti pinigai, piratinė programinė, audio-, video- produkcija nėra civilinės apyvartos dalykas ir sudėtinga juos įvertinti pinigine išraiška, formuluojant kontrabandos nusikaltimo straipsnio dispoziciją siūlytina juos atskirai išskirti kaip kontrabandos nusikaltimo sudėties dalyką. Taip pat svarstyti galimybė kaip atskirą kontrabandos nusikaltimo sudėties dalyką išskirti visus, išimtus iš civilinės apyvartos, daiktus, už kurių laikymą, gabenimą numatyta baudžiamoji atsakomybė (nešaujamieji ginklai, alkoholio skiediniai ir kt. daiktai, kurių vertės negalima apskaičiuoti materialine išraiška); **3)** BK 321-2 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad baudžiamoji atsakomybė už kontrabandą, numatyta BK 312 straipsnyje, išskyla, kai neteisėtai gabenamų per Lietuvos Respublikos valstybės sieną daiktų, prekių, pinigų ar meno vertybių vertė viršija 100 MGL dydžio sumą. Analogiška nuostata dėl atsakomybės už kontrabandos administracinį nusižengimą yra ir ATPK 210 straipsnio 1 dalyje. Yra pasiūlymų kontrabandos nusikaltimus ir administracinius nusižengimus atriboti, kai gabenamų kontrabandos dalyko vertė viršija 250 MGL dydžio sumą, nes administracinės atsakomybės taikymas leistų greičiau nubausti pažeidėjus, konfiskuoti gabenamą krovinį, transporto lėšas, o sutaupytas lėšas panaudoti pareigūnų mokymui, materialinėms – techninėms operatyvinėms priemonėms įsigyti ir t. t. Naujai priimto BK (Žin., 2000, 89-2741) 199 straipsnio 1 dalyje nustatyta būtent tokio dydžio suma. Tačiau tokia nuostata diskutuotina, nes praktika rodo, kad esamas administracinės ir baudžiamosios atsakomybės atribojimas turi prevencinę reikšmę: stengiamasi gabenti daiktus iki 100 MGL dydžio sumos, nes ši veika neužtraukia baudžiamosios atsakomybės. Be to, nagrinėjant sudėtingesnes kontrabandos administracines bylas dažnai problemiška būna nubausti kaltininką nepasibaigus nustatytiems nubaudimo senaties terminams (ATPK 35 str.), kyla problemų dėl administracinių nusižengimų perkvalifikavimo. Juo labiau Europos žmogaus teisių teismo praktika leidžia teigti, kad skiriant griežtesnes sankcijas, o be kita ko, ir baudą, turi būti užtikrinta Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnyje numatytų teisių apsauga. Todėl už administracinio nusižengimo padarymą neturi būti numatomos didelės baudos, nes priešingu atveju toks pažeidimas turi būti traktuojamas kaip kriminalinis nusikaltimas ir kaltinamajam užtikrinama baudžiamųjų procesinių teisių apsauga; **4)** problemiškas yra ir kontrabandos nusikaltimų (BK 312 str.) ir administracinių nusižengimų (ATPK 210 str.) atribojimas nuo prekių (daiktų) deklaravimo tvarkos pažeidimų (ATPK

209- 2 str.). Pagal teisės pažeidimų sudėties požymius beveik neįmanoma atriboti deklaranto veiksmų, kai jis nurodo neteisingus duomenis (prekių kodą, kiekio vertę arba kt.) deklaracijoje, jei tai turėjo ar galėjo turėti įtakos importo (eksporto), kitų mokesčių nepriskaičiavimui arba jų sumažinimui, kai neteisingai deklaruotų prekių (daiktų) vertė viršija 100 MGL dydžio sumą, nuo BK 312 straipsnio 1 dalyje numatytos nusikaltimo sudėties - prekių, pinigų, meno vertybių ar kitų privalomų pateikti muitinei daiktų gabenimo per Lietuvos Respublikos valstybės sieną per muitines naudojant suklastotą muitinės deklaraciją ar kitus dokumentus. Kadangi administracinė atsakomybė už šiame kodekse numatytus veiksmus atsiranda, jeigu savo pobūdžiu šie pažeidimai pagal galiojančius įstatymus neužtraukia baudžiamosios atsakomybės (ATPK 9 str. 2 d.), asmuo, kuris suklastojęs dokumentus neteisėtai gabena daiktus per valstybės sieną, turi būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn pagal BK 312 straipsnio 1 dalį. Atsižvelgiant į tai, siūlytina apskritai atsakyti administracinės atsakomybės už deklaranto veiksmus, kai jis pateikia neteisingus duomenis deklaracijoje, jei tai turėjo įtakos importo (eksporto), kitų mokesčių nepriskaičiavimui arba jų sumažinimui, kai neteisingai deklaruotų prekių (daiktų) vertė viršija 100 MGL dydžio sumą (ATPK 209-2 str. 2, 3 d.), nes ši sudėtis dubliuoja kontrabandos nusikaltimo sudėtį; **5**) problemiškas yra ir kontrabandos nusikaltimų kvalifikavimas: Kai gabenant kontrabandą suklastojama muitinės deklaracija, kuri vėliau pateikiama muitinei, veika kvalifikuojama tik pagal BK 312 straipsnį, nes oficialaus dokumento suklastojimas (BK 207 str.) numatytas kaip kontrabandos nusikaltimo sudėties sudedamasis požymis. Bet įmanoma ir tai, kad asmuo anksčiau klastojo dokumentus, o vėliau padarė kontrabandos nusikaltimą. Tačiau dokumentų klastojimo metu jo tyčia neapėmė dokumentų panaudojimo kontrabandai. Todėl tokiu atveju padaryta veika kvalifikuotina pagal BK 207 ir BK 312 straipsnius kaip nusikaltimų sutaptis. Kai gabenama šaunamųjų ginklų, šaudmenų, radioaktyviųjų, nuodingųjų ir stipriai veikiančių medžiagų ar narkotinių priemonių kontrabanda, veika kvalifikuotina tik pagal BK 312 straipsnio 2 dalį, papildomai nekvalifikuojant pagal BK 231-1, 232, 232-1 ar 234 straipsnius. Tačiau BK 312 straipsnyje nenumatyta atsakomybė už šių daiktų nešiojimą, laikymą, įgijimą, gaminimą, ir realizavimą. Todėl jei neteisėtai padaroma ši veika, kvalifikuojant padarytą kontrabandos nusikaltimą, turi būti nurodyti atitinkamai ir BK 232, 232-1 ar 234 straipsniai. Analogiškai pagal BK 312 straipsnio 1, 2 ar 3 dalis bei 82 straipsnį kaip nusikaltimų sutaptis kvalifikuojama kontrabanda, susijusi su neteisėtu valstybės sienos perėjimu. Kai kontrabanda per valstybės sieną pergabenama naminė degtinė, etilo alkoholis ir jų skiediniai, veikos turi būti kvalifikuojamos ir pagal BK 310 straipsnį kaip nusikaltimų sutaptis. Kai darant kontrabandos nusikaltimą pareigūnai, jų veiksmai kvalifikuotini kaip kontrabandos ir atitinkamo nusikaltimo valstybės tarnybai sutaptis. Tačiau kai pareigūnai savo pareigas atliko netinkamai ir dėl to kontrabanda buvo pergabenta per valstybės sieną, veika kvalifikuotina tik pagal BK 288 straipsnį kaip tarnybos pareigų neatlikimas; **6**) kadangi kontrabanda yra turtinio pobūdžio nusikaltimas, labiausiai efektyvu yra taikyti adekvačias turtinio poveikio priemones. Kontrabandos nusikaltimo kvalifikuota ir itin kvalifikuota sudėtis (BK 312 str. 2, 3 d.) nenumato baudos kaip pagrindinės bausmės, be to, straipsnio sankcijose numatyta gan aukšta laisvės atėmimo minimali riba - treji ir penkeri metai. Tačiau iki 2001 m. spalio 9 d. padaryto BK 32 straipsnio pakeitimo (Žin., 2001, Nr. 91-3188) baudos, paskirtos kaip pagrindinės kriminalinės bausmės, minimalus dydis buvo 100 MGL, o už savanaudiškus nusikaltimus - nuo 200 MGL. Manytina, kad baudos, kaip pagrindinės bausmės, minimalaus dydžio pakėlimas 10 kartų 1996 metais (Žin., 1996, Nr. 92-2150) buvo viena iš esminių baudos netaikymo pastaraisiais metais tiek už kontrabandos, tiek ir už kitus nusikaltimus priešasčių; **7**) jei teismai skirdavo baudas už kontrabandos nusikaltimus, jų dydis paprastai būdavo artimas įstatyme numatytam minimaliam dydžiui, o neretai, pasiremiant BK 45 straipsniu, taikomos net mažesnės, nei įstatyme numatytos baudos. Tik tuo atveju, kai baudos bausmės paskyrimas aiškiai neleistų pasiekti bausmės tikslų arba pati įstatymo sankcija (BK 312 str. 2, 3 d.) nenumato baudos, skiriama palyginti griežta laisvės atėmimo bausmė. Skirdami baudas kaip papildomas bausmes teismai taip pat dažniausiai neskiria baudi, didesnių nei 100 MGL dydžio. Vadinas, už kontrabandos nusikaltimus teismai nebaudžia itin griežtai. Kita vertus, įstatymų leidėjas, nustatydamas draudimą asmeniui, nuteistam už kontrabandos nusikaltimus, neskirti švelnesnės negu įstatymo numatytos bausmės (BK 45 str. 4 d., Žin., 1998, Nr. 67-1937), apribojo teismo galimybes visada tinkamai individualizuoti bausmę.

PRIEDAI

I. Kontrabandos paplitimo ir prevencijos aspektai 1990-2000 m.

Lentelės ir diagramos parengtos remiantis Teisės instituto atlikto tyrimo rezultatais, panaudojant: Informatikos ir ryšių departamento prie VRM, LR generalinės prokuratūros Valdymo kontrolės ir planavimo skyriaus, Specialiųjų tyrimų tarnybos, Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie VRM Analizės ir programų planavimo skyriaus, Policijos departamento prie VRM Narkotikų kontrolės valdybos ir kitų teisės saugos institucijų informaciją.

1 lentelė. 1990-2001m. Lietuvos Respublikos Vyriausybių strategija prieš kontrabandą jų veiklos programose*

Programa	Priėmimo data	Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo Nr.	Programos skyrius	Programos nuostata
Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa	1994 07 12	I-534	4. Socialinė politika	4.2. Sveikatos politika toliau tobulinti alkoholinių gėrimų ir tabako gaminių įvežimo, gamybos bei prekybos jais tvarką, pateikti Seimui pasiūlymus dėl atsakomybės už alkoholinių gėrimų ir tabako gaminių kontrabandą sugriežtinimo, falsifikatų gamybą bei prekybos taisyklių pažeidimus. Priėmus įstatymą dėl alkoholio monopolio, atitinkamai patikslinti Vyriausybės nutarimus šiais klausimais.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-2000 metų veiklos programa	1996 12 10	VIII-28	Vidaus politika	2. <i>Sutvarkyti mokesčius ir jų administravimą</i> - padidinti biudžeto įplaukas užkirtus kelią šešėlinei kuro, alkoholinių gėrimų bei tabako prekybai ir kontrabandai , taip pat numačius įplaukas už valstybinio kapitalo naudojimą komercinėse įmonėse.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999-2000 metų veiklos programa	1999 06 10	VIII-1221	Vidaus politika	2. <i>Sutvarkyti mokesčius ir jų administravimą</i> Įvertindami ankstesnės Vyriausybės jau atliktą darbą šioje srityje ir atsižvelgdami į tai, ką dar realu padaryti tvarkant ir administruojant mokesčius, per likusius 18 mėnesių numatome: --- tęsimė kovą prieš šešėlinę kuro, alkoholinių gėrimų bei tabako prekybą ir kontrabandą .
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999-2000 metų veiklos programa	1999 11 11	VIII-1420	Vidaus politika	1. <i>Teisinės sistemos reforma ir teisėtvara</i> Bus siekiama nusikalstamumą sumažinti: aktyviai kovojant su svaigalų kontrabanda , nelegalia jų gamyba, prekyba, taip pat nelegaliu azartinių lošimų verslu; --- Užbaigsime įgyvendinti Mokesčių teisinės bazės sutvarkymo programoje numatytas priemones, atsižvelgdami į ankstesnės Vyriausybės nuveiktus darbus, tai yra:

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000-2004 metų veiklos programa	2000 11 09	IX-20	1. Asmens saugumas ir teisės sistema	<i>Žmogaus teisių ir interesų gynimas ir teisinė apsauga</i> Teisės saugos srityje bus suformuota darni ir veiksminga kovos su korupcija, kontrabanda , šešėline ekonomika, narkomanija ir organizuotu nusikalstamumu sistema: čia kiekviena institucija turės savo aiškias funkcijas, kompetencijos ribas ir atsakomybę. Šių institucijų veikla bus koordinuojama.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-2004 metų veiklos programa	2001 07 12	IX-455	III. Informacinė ir žinių visuomenės plėtra	Kuo greičiau įdiegti integruotą telekomunikacinį ir operatyvinio ryšio tinklą, kuris užtikrintų efektyvią kovą su organizuotu nusikalstamumu, kontrabanda , narkobizniu ir nelegalia migracija.
			VII. Ūkio politika	<i>7.5. Energetika</i> Parengti normatyvinius aktus, kaip kovoti su kontrabanda ir nepagrįstu kuro kainų kėlimu.
			XI. Teisės sauga ir teisėtvara	<i>11.3. Asmens saugumas ir teisės sauga</i> Suformuoti darnią ir veiksmingą kovos su korupcija, kontrabanda ir organizuotu nusikalstamumu sistemą.
			XIII. Nacionalinis saugumas ir krašto apsauga	Vykdyti kryptingą ir veiksmingą antikorupcinę politiką, paremtą suformuota kovos su korupcija strategija ir programa; parengti kovos su korupcija įstatymo projektą. Skirti ypatingą dėmesį kovai su šešėline ekonomika ir kontrabanda .

2 lentelė. 1990-2001m. strategija prieš kontrabandą kitose programose*

Programa	Priėmimo data	Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr.
Ekonominių nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa	1993 12 18	954
Lietuvos sveikatos programa	1998 07 02	VIII-833
Valstybės tabako kontrolės programa	1998 07 30	2010 (pub. Nr.)
Organizuoto nusikalstamumo ir korupcijos prevencijos programa	1999 01 15	62
Valstybės alkoholio kontrolės programa	1999 02 25	212
Nacionalinė narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 1999-2003 metų programa	1999 09 06	970

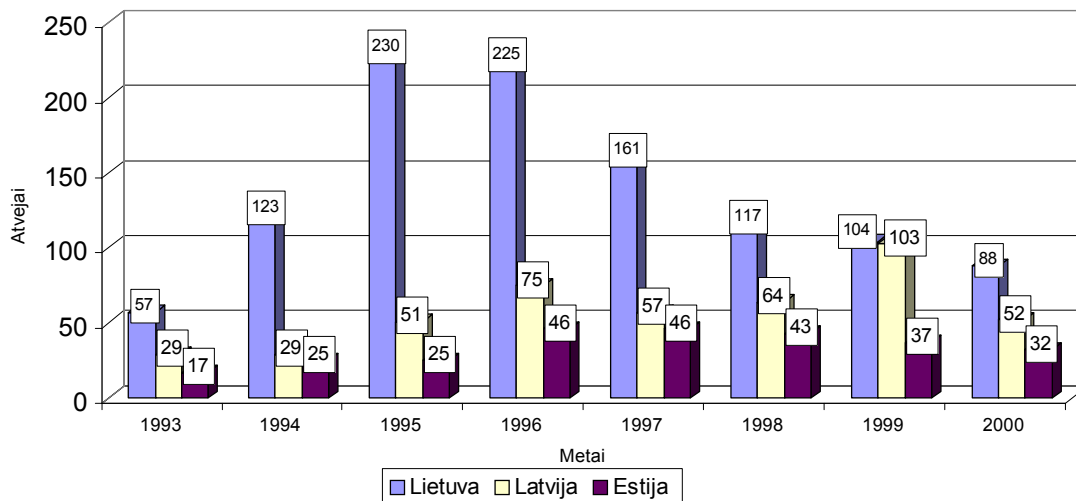
3 lentelė. 1990-2001m. Lietuvos Respublikos Seimo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės priimtą strategiją (metmenys), kuriose numatyta strategija prieš kontrabandą*

Strategijos, metmenų pavadinimas	Data	Nutarimą priėmė	Nutarimo Nr.
Ekonominių nusikaltimų kontrolės programa (metmenys)	1993 04 15	Lietuvos Respublikos Vyriausybė	255
Teisinės sistemos reformos metmenys	1998 06 25	Lietuvos Respublikos Seimas	VIII-810
Dėl žemės ūkio ir kaimo plėtros strategijos patvirtinimo žemės ūkio ir kaimo plėtros strategija	2000 06 13	Lietuvos Respublikos Seimas	VIII-1728
Lietuvos nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros strategija	2001 07 27	Lietuvos Respublikos Vyriausybė	941

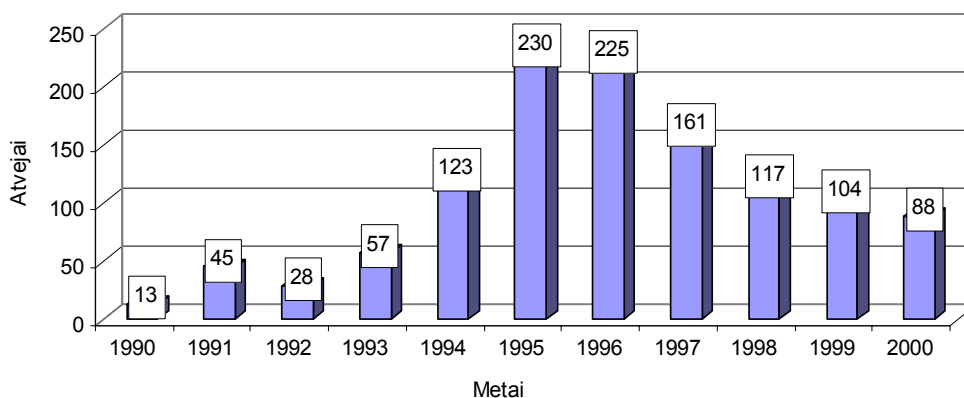
*Lentelėse pateiktos tik tos programos (strategijos, metmenys) ir jų nuostatos, kuriose atskirai paminėta Lietuvos Respublikos Seimo bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės pozicija prieš kontrabandą

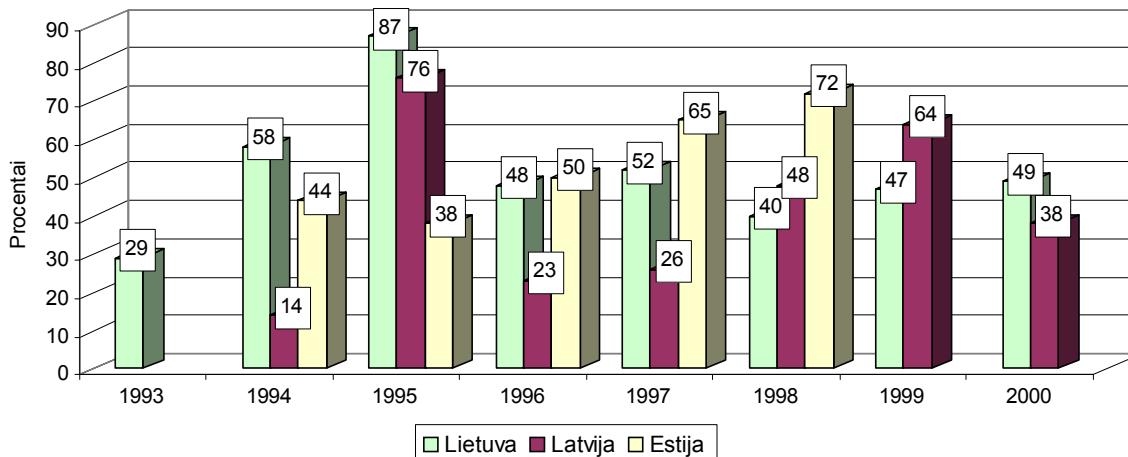
1 pav. Užregistruotų kontrabandos nusikaltimų dinamika Baltijos valstybėse 1993–2000 m.

2 pav. Užregistruoti kontrabandos nusikaltimai Lietuvoje

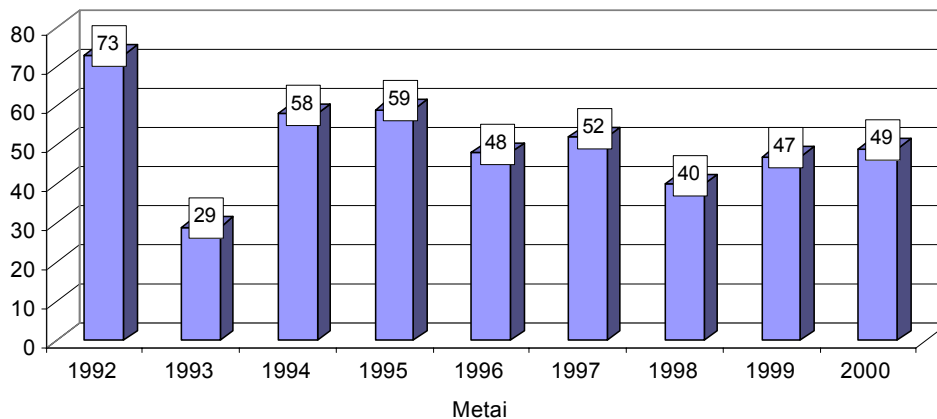

3 pav. Kontrabandos nusikaltimų išaiškinamumo proc. Baltijos valstybėse 1993 - 2000 m.

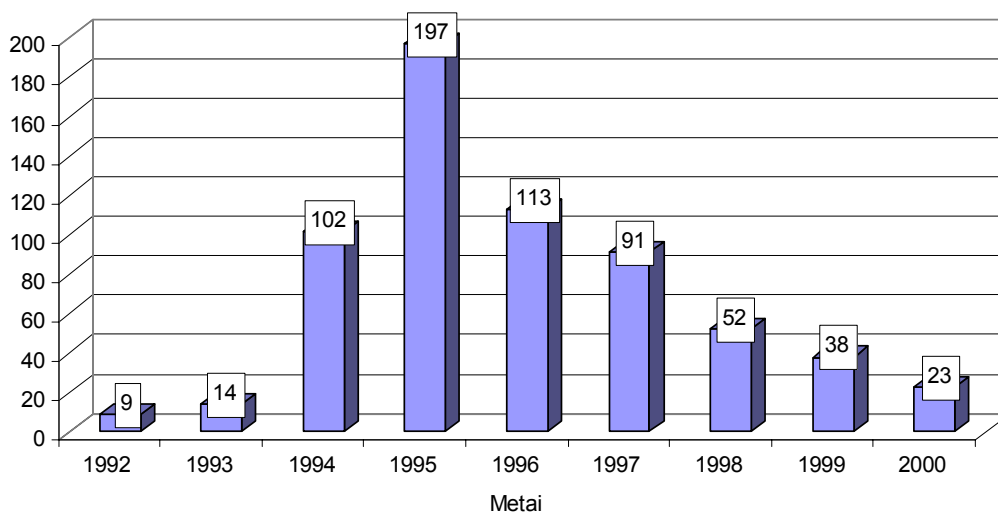

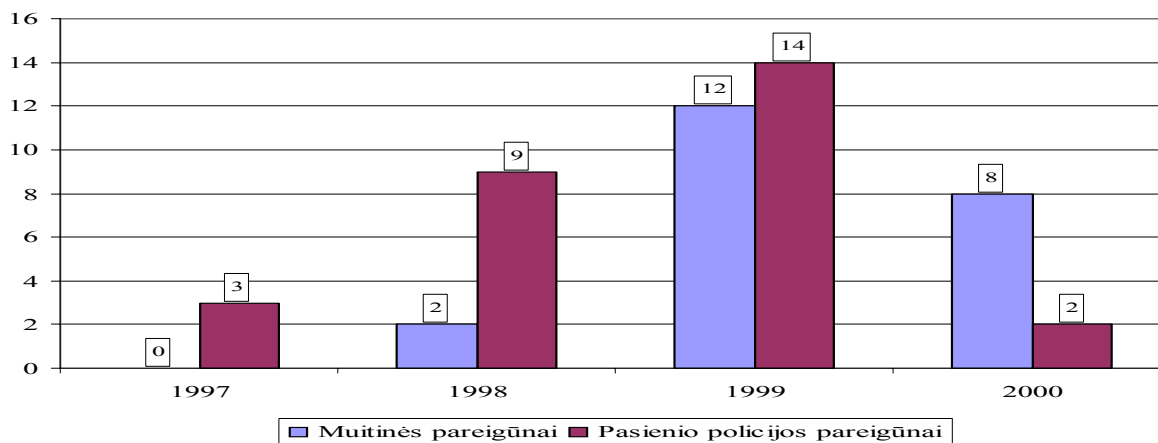
4 pav. Kontrabandos nusikaltimų išaiškinamumo procentas Lietuvoje

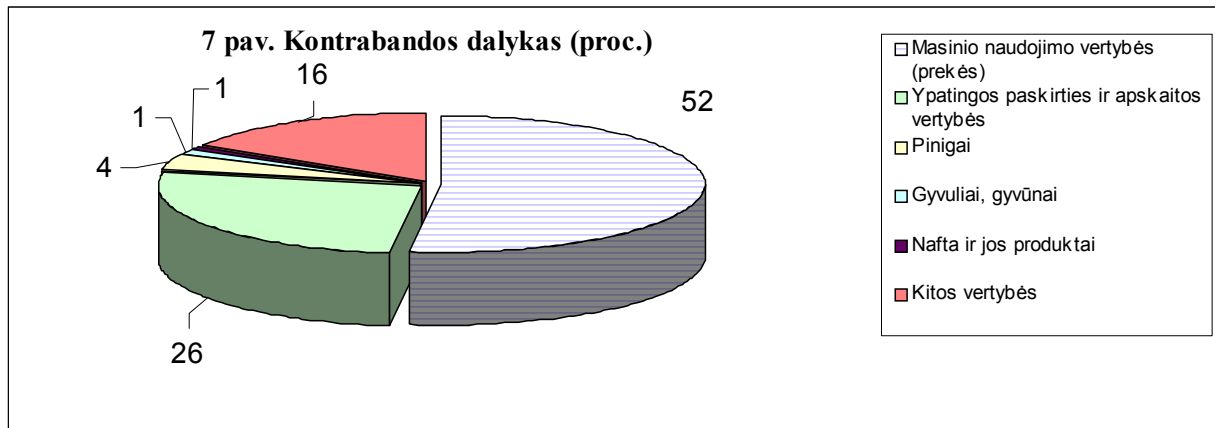

5 pav. Prokuratūros perduotų teismui asmenų skaičius Lietuvoje

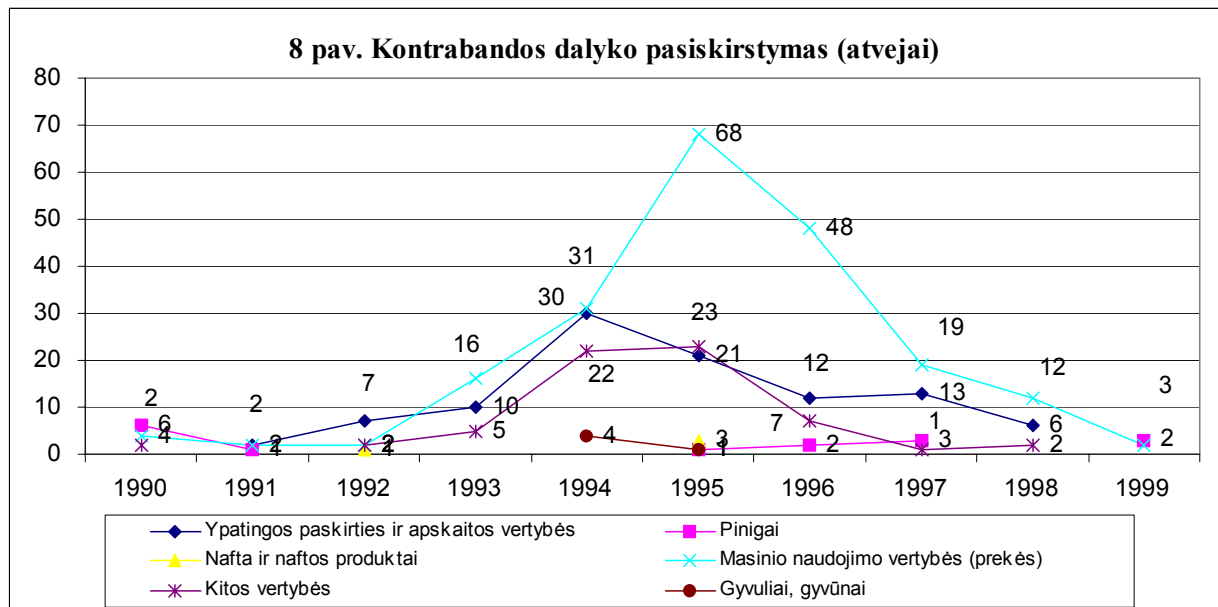

6 pav. Duomenys apie STT pareigūnų išaiškintus asmenis, įtartus nusikaltimo padarymu

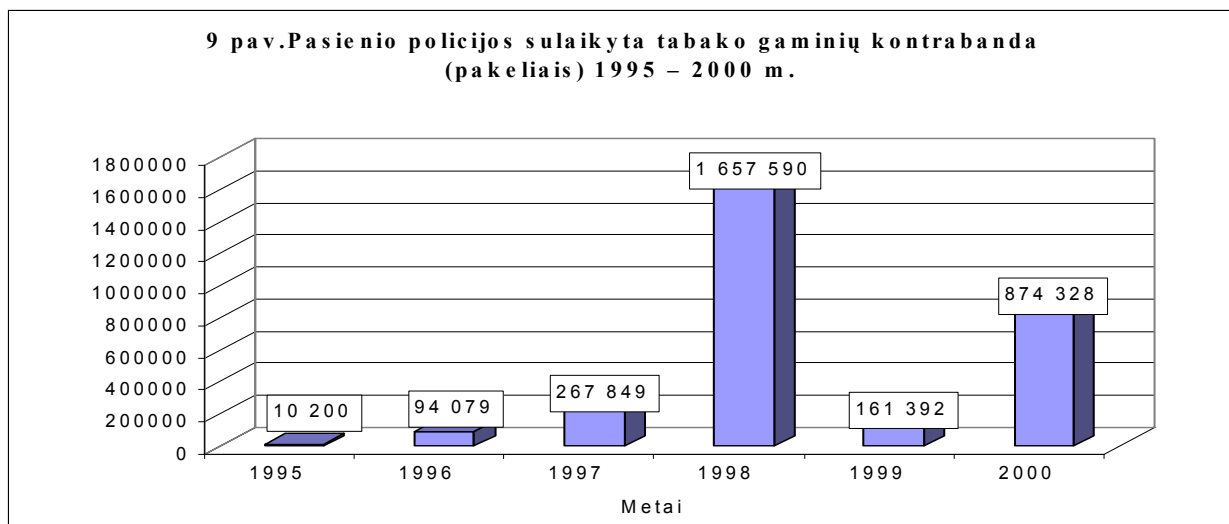

Atrankinio tyrimo duomenys

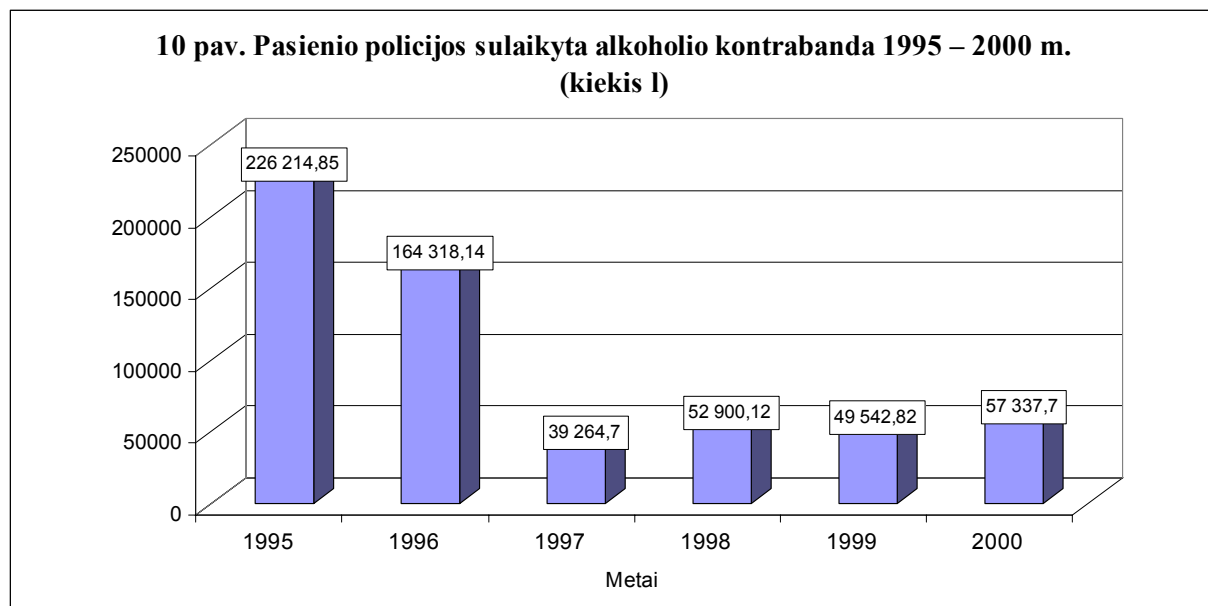

Atrankinio tyrimo duomenys

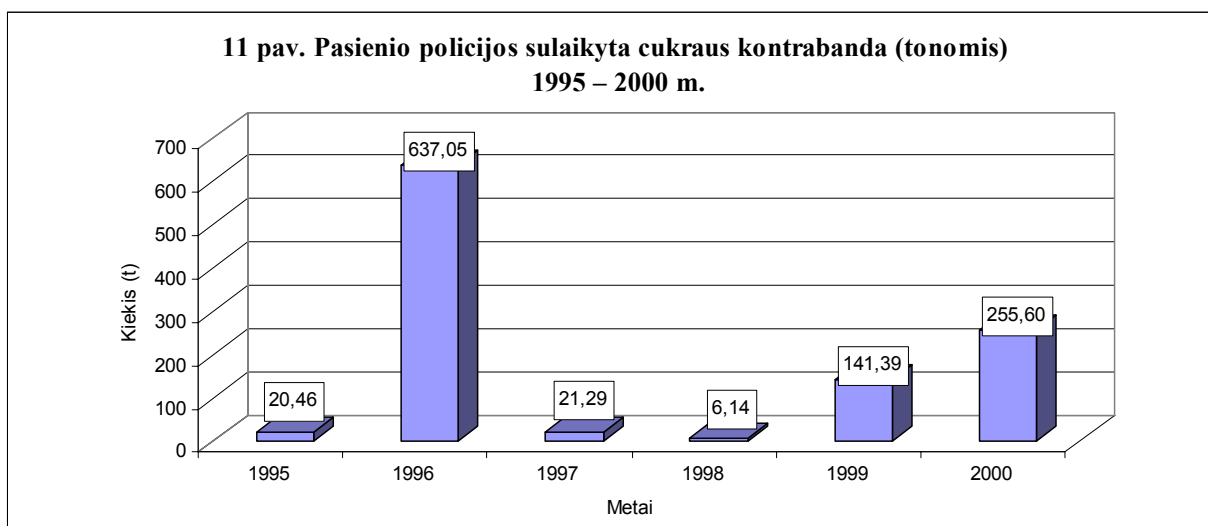
10 pav. Pasienio policijos sulaikyta alkoholio kontrabanda 1995 – 2000 m. (kiekis l)

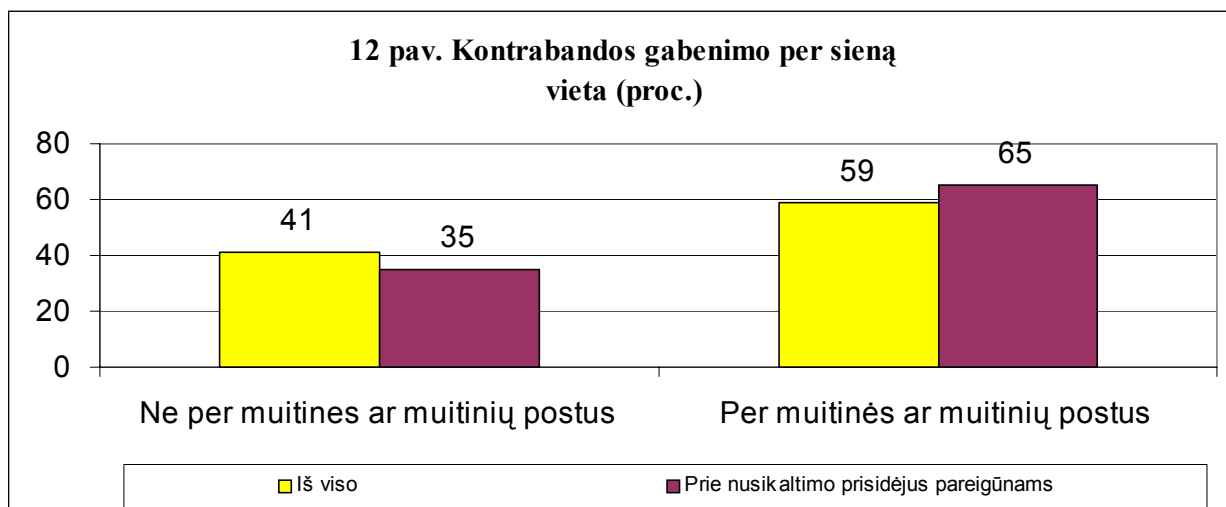

4 lentelė. Juodosios rinkos kainos (litais už 1 litrą)

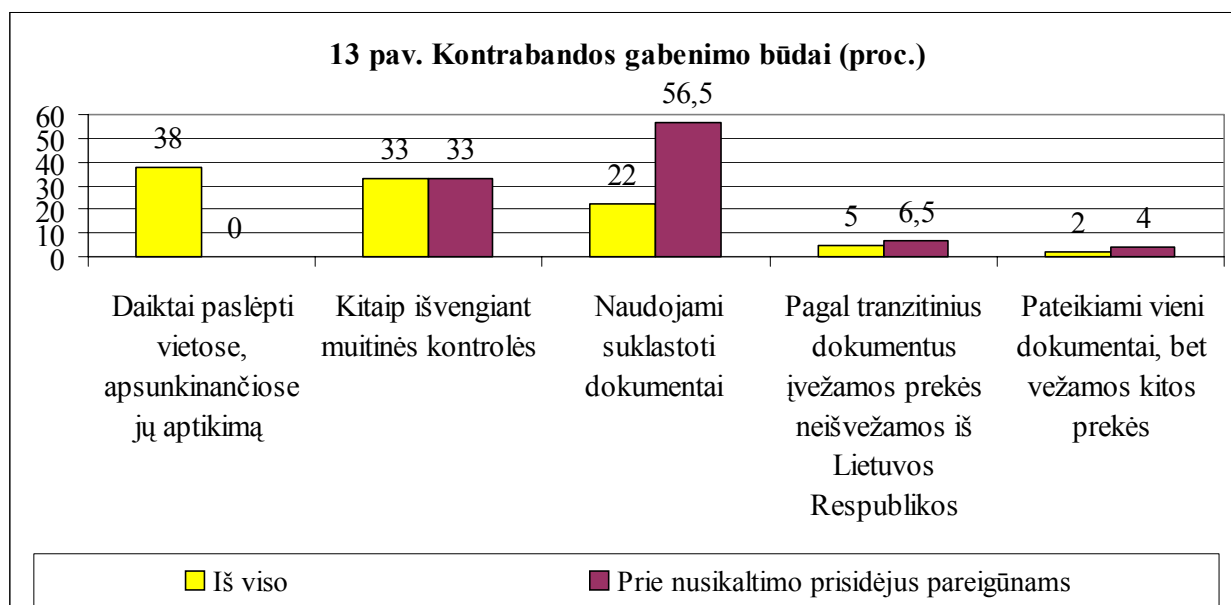
Teritorinės muitinės	Spiritas			Pilstukas			Kontrabandinė degtinė		
	1999 m.	2000 m.	Augimas+ Mažėjimas- proc.	1999 m.	2000 m.	Augimas+ Mažėjimas- proc.	1999 m.	2000 m.	Augimas+ Mažėjimas- proc.
Vilniaus	16	18	12	18	20	11	14	15	7
Kauno	19	11	-42	22	13	-41	20	15	-25
Klaipėdos	16	16	0	18	16	-11	20	20	0
Šiaulių	19	20	5	14	12	-14	18	18	0
Panevėžio	23	22	-4	16	9	-43	19	12	-37
Telšių	22	18	-18	16	12	-25	16	12	-25
Alytaus	21	15	-28	19	13	-31	19	16	-16
Marijampolės	17	14	-17	16	11	-31	18	17	-6
Tauragės	-	19	0	-	10	0	-	13	0
Vidutiniškai	19	17	-10	17	13	-23	18	15	-17

11 pav. Pasienio policijos sulaikyta cukraus kontrabanda (tonomis) 1995 – 2000 m.

Atrankinio tyrimo duomenys

Atrankinio tyrimo duomenys

5 lentelė. Pagrindinės baudmės skyrimas už kontrabandos nusikaltimus

Pagrindinė baudmė	Asmenų sk	Procentai
Laisvės atėmimas	143	33
Pataisos darbai be laisvės atėmimo	2	0,5
Bauda	288	66,5
	433	100

6 lentelė. Baudos, kaip pagrindinės baudmės, dydžiai (MGL)

MGL	Procentai
Iki 100	51,4
Nuo 100 iki 200	31,8
Nuo 200 iki 300	5,2
Nuo 300 iki 400	5,9
Nuo 400 iki 500	2,4
Nuo 500 iki 600	2,4
700	0,7
	100

Minimali bauda – 5 MGL, maksimali – 700 MGL

7 lentelė. Baudos, kaip pagrindinės baudmės, dydžiai (MGL iki 1996 09 24)

MGL	Procentai
Iki 100	63,9
Nuo 100 iki 200	28,9
Nuo 200 iki 300	3,3
Nuo 300 iki 400	2,8
700	1,1
	100

8 lentelė. Baudos, kaip pagrindinės baudmės, dydžiai (MGL) po 1996 09 24

MGL	Procentai
Iki 100 M	30,2
Nuo 100 iki 200	35,8
Nuo 200 iki 300	9,4
Nuo 300 iki 400	11,3
Nuo 400 iki 500	6,6
Nuo 500 iki 600	6,6
	100

9 lentelė. Papildomos baudmės – turto konfiskavimo – skyrimas

Konfiskuoto turto dalis	Asmenų skaičius
1/2	104
1/4	70
Visas turtas	52
1/3	34
1/5	5
1/6	2
764,45 DM	1
4000 Lt (33,3 MGL)	1
200 Lt (1,7 MGL)	1
10000 Lt (83,3 MGL)	1
1/8	1
	272

10 lentelė. Baudos, kaip papildomos baudmės, dydžiai (MGL)

MGL	Procentai
Iki 100	77,6
Nuo 100 iki 200	11,9
Nuo 200 iki 300	9
300	1,5
	100

Minimali bauda – 3 MGL, maksimali – 300 MGL

11 lentelė. Baudos, kaip papildomos baudmės, dydžiai (MGL) iki 1996 09 24

MGL	Procentai
Iki 100	56,3
Nuo 100 iki 200	12,5
Nuo 200 iki 300	25
Nuo 300 iki 400	6,3
	100

12 lentelė. Baudos, kaip papildomos baudmės, dydžiai (MGL) po 1996 09 24

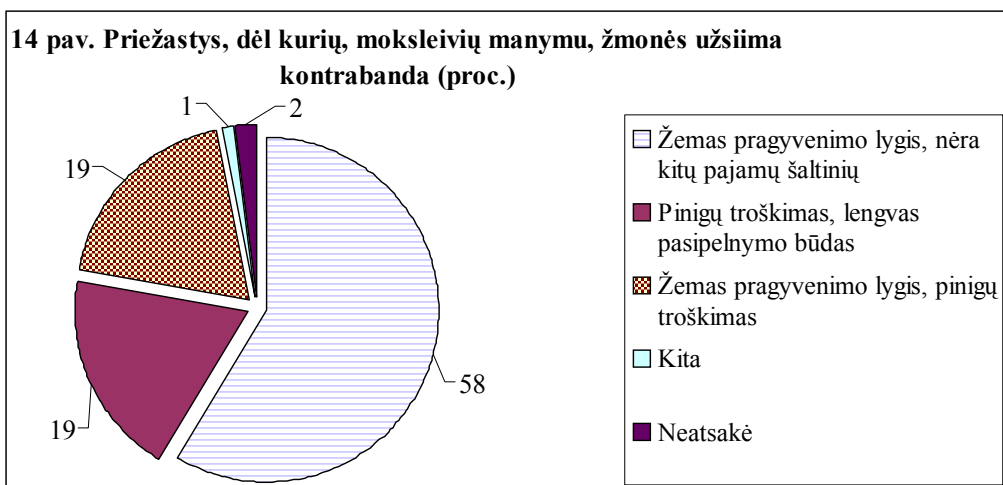
MGL	Procentai
Iki 100	84,3
Nuo 100 iki 200	11,8
Nuo 200 iki 300	3,9
	100

Atrankinio tyrimo duomenys

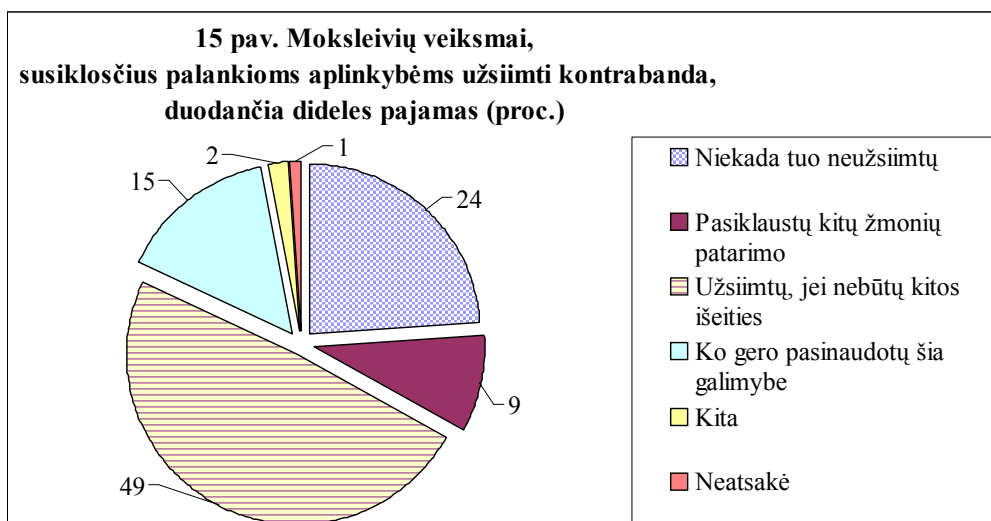
II. Besimokančio jaunimo nuomonės apie kontrabandą tyrimo rezultatai

14 pav. Priežastys, dėl kurių, moksleivių manymu, žmonės užsiima kontrabanda (proc.)

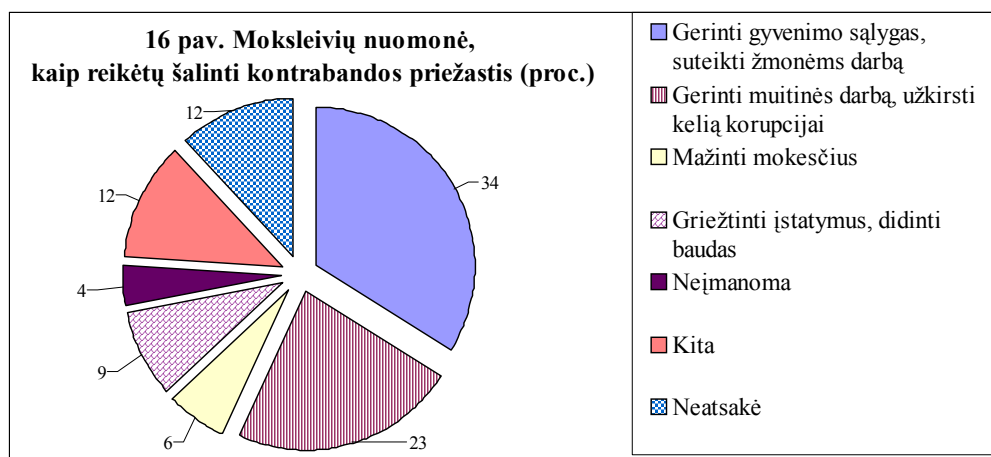
Atrankinio tyrimo duomenys

15 pav. Moksleivių veiksmai, susiklosčius palankioms aplinkybėms užsiimti kontrabanda, duodančia dideles pajamas (proc.)

Atrankinio tyrimo duomenys

16 pav. Moksleivių nuomonė, kaip reikėtų šalinti kontrabandos priežastis (proc.)

Atrankinio tyrimo duomenys

III. Lietuvos Respublikos derybinės pozicijos derybose dėl narystės Europos Sąjungoje

13 lentelė.

Derybinė pozicija	Data	Priėmė	Akto Nr.	Nuostatos
Lietuvos Respublikos derybinė pozicija "Muitų sąjunga" (25 derybinis skyrius)	2000 10 30	Lietuvos Respublikos Vyriausybė	1289	<p>III. GEBĖJIMAI ĮGYVENDINTI ACQUIS</p> <p>Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. vasario 10 d. nutarimu Nr.143 "Dėl komisijos kovai su kontrabanda koordinuoti sudarymo" (Žin., 1999, Nr.18-465) iš suinteresuotų valstybės institucijų vadovų, įskaitant Muitinės departamento prie Finansų ministerijos direktorių, sudaryta speciali komisija kovai su kontrabanda koordinuoti, kuriai vadovauja Ministras Pirmininkas. Komisija kas ketvirtį apsarsto institucijų pateiktas numatytų priemonių vykdymo ataskaitas, aptaria veiksmus, kurių būtina imtis kovai su kontrabanda stiprinti, informuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybę apie kovos su kontrabanda būklę.</p> <p>Siekiant efektyviau kovoti su muitinės įstatymų pažeidimais, 1999 metų birželio mėnesį Muitinės departamente prie Finansų ministerijos įsteigta Kovos su kontrabanda ir vidinės kontrolės tarnyba, kuri 2000 metų balandžio mėnesį reorganizuota į Pažeidimų prevencijos tarnybą. Nuo 2000 m. rugsėjo 1 d. įsteigti Kovos su kontrabanda skyriaus teritoriniai poskyriai, Žvalgybos ir analizės skyriaus teritorinės žvalgybos ir analizės grupės. Muitinėje diegiama nauja muitinio tikrinimo sistema, pagrįsta rizikos faktorių analize, jų profilių sudarymu ir taikymu.</p>
Lietuvos Respublikos derybinė pozicija "Mokesčiai" (25 derybinis skyrius)	2001 01 15	Lietuvos Respublikos Vyriausybė	43	<p>II. PAGRINDIMAS</p> <p>2.2. pereinamųjų laikotarpių būtinumo pagrindimas</p> <p><i>Minimali cigarečių akcizo norma</i></p> <p>Kaip jau minėta, Lietuvos Respublika ketina pradėti taikyti mišrų cigarečių akcizą (specifinio ir ad valorem kombinaciją) nuo 2002 m. spalio 1 dienos (atitinkamos nuostatos numatytos naujos redakcijos Lietuvos Respublikos akcizų įstatyme).</p> <p>Perėjimas prie Tarybos direktyvoje 92/79/EEB nustatytos minimalios cigarečių akcizo normos vienu metu arba per trumpą laiką sąlygotų ypač didelį šių prekių kainos didėjimą, ir tai itin neigiamai atsilieptų šių produktų vartotojams. Staiga sumažėjęs vartojimas turėtų neigiamos įtakos gamintojams ir importuotojams, be to, staigus kainų padidėjimas galėtų skatinti nelegalų šių prekių įvežimą (kontrabandą) iš kaimyninių valstybių, kuriose cigaretės pigesnės 4-7 kartus. Sumažėtų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto pajamos iš tabako akcizų.</p> <p>Atsižvelgdama į tai, Lietuvos Respublika prašo pereinamojo laikotarpio iki 2009 m. spalio 1 d. Tarybos direktyvoje 92/79/EEB nustatytai 57 procentų akcizo normai pasiekti. Toks pereinamasis laikotarpis leistų geriau prisitaikyti prie būsimų pokyčių vartotojams ir tabako gamybos bei prekybos verslui.</p> <p>Pereinamuoju laikotarpiu ketinama nuosekliai didinti bendrą akcizo tarifą maždaug po 1,42 procentinio punkto kas pusę metų ir jį keisti priklausomai nuo cigarečių populiarumo ir kainos pokyčių.</p> <p><i>Minimali dyzelinių degalų akcizo norma</i></p> <p>Atsižvelgdama į tai, kad dyzelinių degalų naudojamų kaip variklių kuras (kodai pagal 2000 metų KPN versiją - 2710.00.66, 2710.00.67, 2710.00.68), akcizo tarifo padidinimas iki minimalios ES normos turėtų didelės tiesioginės įtakos tiek namų ūkių išlaidų didėjimui, tiek verslo sričių, kurių išlaidų didelę dalį sudaro transporto išlaidos, sąlygoms, taip pat galėtų paskatinti nelegalų šio kuro įvežimą (kontrabandą), Lietuvos Respublika prašo pereinamojo laikotarpio iki 2008 m. sausio 1 d. minimaliai degalų akcizo normai pasiekti.</p> <p>Šiuo pereinamuoju laikotarpiu ketinama palaipsniui didinti šį tarifą maždaug po 11,25 procento kasmet.</p>